

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้จัดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จำนวน 40 คน ใช้วิเคราะห์สถานการณ์ กลุ่มที่ 2 ใช้ทดลองครั้งละ 20 คน จำนวน 2 ครั้ง รวม 40 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ แบบทดสอบพื้นฐานความรู้ทางนาฏศิลป์และแบบสอบถามความคิดเห็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปการดำเนินการวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ข้อมูลทั่วไปด้านครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาเป็นเพศหญิง วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์สอนกิจกรรมนาฏศิลป์ 1-5 ปี เหตุผลที่สอนกิจกรรมนาฏศิลป์คือ เป็นครูประจำชั้นต้องสอนทุกวิชา เคยผ่านการอบรมนาฏศิลป์และไม่เคยผ่านการอบรมนาฏศิลป์ มีจำนวนเท่ากัน ทักษะการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ครูผู้สอนกิจกรรมนาฏศิลป์ไม่มีความชำนาญในการสอน ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กิจกรรมนาฏศิลป์) สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ประสบปัญหามาก ด้านความต้องการในการฝึกอบรมนาฏศิลป์สำหรับครูผู้สอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาสรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มีความต้องการมากที่สุด ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กิจกรรมนาฏศิลป์) สรุปได้ว่า ขาดแคลนบุคลากรทางด้านนาฏศิลป์อย่างมาก และมีความต้องการให้จัดการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา

2. การวางแผนหลักสูตร

จากการวิเคราะห์สถานการณ์เป็นข้อมูลเพื่อการจัดฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาเนื้อหาในการจัดฝึกอบรมได้จากการวิเคราะห์หลักสูตรจากแผนการสอน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กิจกรรมนาฏศิลป์) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จากแผนการสอน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แยกออก

มาได้เป็น 5 กิจกรรม หลักได้แก่ ลักษณะการร่ายรำเบื้องต้น ภาษาท่าและการแสดงง่าย ๆ รำประกอบเพลง รำวงมาตรฐานและการแสดงพื้นเมือง นำกิจกรรมหลักมาสร้างเป็นแผนการฝึกอบรม ประกอบด้วย 5 แผนฝึกอบรมได้แก่ แผนการฝึกอบรมที่ 1 โครงสร้าง หลักการสอน การวัดผลกิจกรรม นาฏศิลป์และนาฏยศัพท์ แผนฝึกอบรมที่ 2 ภาษาท่า และการแสดงอย่างง่าย (รำอิษฐาน, รำเชิญขวัญ) แผนการฝึกอบรมที่ 3 รำประกอบเพลง (ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว , เพื่อนไทย, ขอไทยอยู่เป็นไทย) แผนการฝึกอบรมที่ 4 รำวงมาตรฐาน การแสดงพื้นเมือง (ฟ้อนเจียว, รำเซิ้ง) แผนฝึกอบรมแต่ละแผนประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล แผนการฝึกอบรมทุกแผนเน้นทักษะการปฏิบัติจริง จากนั้นนำแผนการฝึกอบรมไปทำตารางการฝึกอบรมและนำโครงร่างแผนฝึกอบรม แบบสำรวจความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

3. การใช้หลักสูตร

การใช้หลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสุ่มแบบเจาะจง ครั้งละ 20 คน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 3 วัน โดยทำการประเมินทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา และประเมินจากแบบทดสอบพื้นฐานความรู้ทางนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาเปรียบเทียบกันโดยใช้การทดสอบค่า (t-test)

ผลจากการนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรมครูผู้สอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอด่านขุนทด และจากการทดสอบพบว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลักสูตรการฝึกอบรมสามารถพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้แก่ครูผู้สอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาให้สูงขึ้น

4. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นการนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบหลังจากการฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นแบบปลายเปิดของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมทั้งหมด 8 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ทั้ง 2 ครั้ง สรุปเป็นพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลจากการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมสรุปได้ว่า ทุกข้อส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงความคิดเห็นเชิงบวก ยกเว้นระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมน้อยไป

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาที่มีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผล ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาได้มีขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยการสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์และความต้องการในการจัดฝึกอบรมนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กิจกรรมนาฏศิลป์) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนหลักสูตรการฝึกอบรมอย่างมีระบบ จึงทำให้หลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้และทักษะตรงกับความต้องการ ความรู้และทักษะที่ได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอภิปรายผลนี้ได้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ (Clark , 1970, p. 2767-A) ที่ว่า การฝึกอบรมครูประจำการควรพิจารณาหรือเริ่มต้นจากปัญหาและความต้องการของครูประจำการเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานประจำวันของครู เพื่อที่ครูประจำการจะได้นำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดการฝึกอบรมนาฏศิลป์ให้กับครูผู้สอนนาฏศิลป์ก็ได้มีการจัดขึ้น แต่ไม่บ่อยนัก การจัดฝึกอบรมมิได้มุ่งตอบสนองความต้องการหรือเพื่อแก้ปัญหาให้กับครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพราะมิได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์ก่อนที่จะทำการจัดฝึกอบรม

ด้านเนื้อหาในการจัดฝึกอบรมนาฏศิลป์ที่ผ่านมา มีหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่จัดฝึกอบรมครูผู้สอนนาฏศิลป์ เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ด้านเนื้อหาของนาฏศิลป์ จึงยึดหลักสูตรมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แต่ครูที่ไปเข้ารับการฝึกอบรมโดยมากเป็นครูในระดับประถมศึกษา เมื่อไปรับการฝึกอบรมมาแล้วก็ไม่สามารถนำกลับมาใช้ในหลักสูตรประถมศึกษาได้ เพราะโดยมากจะเป็นการปฏิบัตินาฏศิลป์ขั้นสูง ซึ่งนอกจากจะยากต่อการปฏิบัติแล้วยังไม่สามารถนำกลับมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ แต่การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาที่จัดขึ้นนี้ได้มีการวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (กิจกรรมนาฏศิลป์) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นจึงแยกเป็นกิจกรรม 5 กิจกรรมหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะการรำร่าเบื้องต้น (นาฏยศัพท์) ภาษาท่าและการแสดงอย่างง่าย การรำประกอบเพลง การรำมาตรฐาน และการแสดงพื้นเมือง จึงได้เนื้อหาครบและครอบคลุมในหลักสูตร ครูผู้สอนนาฏศิลป์สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ได้ตรงตามที่ต้องการ

ประสิทธิภาพอย่างหนึ่งทำให้การจัดฝึกอบรมครูผู้สอนนาฏศิลป์มีประสิทธิภาพก็คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ ใช้กลุ่มตัวอย่างครั้งละ 20 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การจัดฝึกอบรมนาฏศิลป์ที่ได้ผลดีจำนวนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพอเหมาะ กับจำนวนวิทยากรดูแลได้อย่างทั่วถึง วิทยากร 4 คนต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม 20 คน ในปริมาณ 1 ต่อ 5 จึงทำให้การฝึกอบรมครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพดังที่กล่าวมา

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ในการจัดฝึกอบรมควรมีการถ่ายบันทึกเทปวิดีโอ เทปเพลง ประกอบการฝึกอบรมด้วย เพราะจะได้เอาไปใช้สอนเพื่อกันการลืมท่ารำต่าง ๆ

2.2 ในการจัดฝึกอบรมครั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เนื่องจากจำกัดด้วยระยะเวลาสั้นแต่เนื้อหาหนัก จึงเลือกมาละกิจกรรมทุกระดับชั้น ดังนั้นควรคำนึงถึงเนื้อหาควรเริ่มจากง่ายไปหายาก

2.3 ในการฝึกอบรมนาฏศิลป์เป็นการปฏิบัติเกินไป ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหนื่อยล้า ควรสลับด้วยการร้องเพลงและเล่นเกมทางดนตรี-นาฏศิลป์ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. หลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นเป็นหลักสูตรระยะสั้น ไม่ครอบคลุมเนื้อหาได้ทั้งหมด เนื่องจากจำกัดด้วยงบประมาณและเวลาเพียง 3 วัน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรจัดฝึกอบรมให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ รายวิชาอื่น ๆ และระดับอื่น ๆ โดยใช้ SPIE Model เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เริ่มจากการศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนนาฏศิลป์โดยตรง ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและตรงกับความต้องการ